

Cooperacio

NOVEMBRE - DESEMBRE 2007

20

El canvi climàtic incrementa els desafiaments del Sud

S. A. - ACCD

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Generalitat
de Catalunya

LA VINYETA DEL MES

ÍNDEX

- 3 Editorial
- 4 En profunditat
- 6 Les notícies de l'Agència
- 8 Aproximació a
- 10 Àfrica subsahariana
- 12 Amèrica Central i Carib
- 14 Amèrica del Sud
- 16 Mediterrània
- 18 Pau i Acció Humanitària
- 20 Sensibilització
- 22 Breus
- 23 Cultura solidària
- 24 Contraportada

El Sud, el principal afectat pel canvi climàtic

El 2007 ha estat l'any del desvetllament de les consciències pel que fa a la necessitat d'un canvi de paradigma quant a les polítiques energètiques i el model de creixement econòmic. Els escèptics del canvi climàtic han quedat reduïts a un nivell testimonial; avui cap persona informada dubta dels efectes d'aquest fenomen sobre tots els éssers vius del planeta. Des del 1750, inici a gran escala de la industrialització, l'emissió de partícules contaminants a l'atmosfera ha fet incrementar la temperatura de la Terra. L'ús de combustibles fòssils com el carbó o el petroli, o fins i tot, dels agrocombustibles en detriment del seu paper com a font alimentària, han permès disparar les economies del món occidental. Ara bé, aquest enlairament pot acabar amb un aterratge forçós que condemni l'espècie humana si no es comencen a prendre mesures serioses per a afrontar aquest repte.

Detalls anecdòtics com la fosa de les neus del Kilimanjaro esdevenen terribles quan estem parlant de la constant desaparició de pastures, l'esllanguiment de les glaceres de l'Himalaia que nodreixen els principals rius d'Àsia, l'augment d'huracans (o ciclons, o tifons), l'augment de la desertificació i la reducció de les terres de cultiu, el canvi de règims pluviomètrics, l'extensió de malalties tropicals com el dengue i la malària a zones més temperades, ... Tots aquests fenòmens directament relacionats amb el canvi climàtic afecten a milions de persones, sobretot de les poblacions més pobres i vulnerables que a sobre en són les menys responsables de tot plegat. Per posar un exemple revelador, si puja el nivell del mar pel desglaç dels pols, gran part de Bangla Desh quedarà sota les aigües, afectant la vida de centenars de milions de persones. Segons l'informe Stern del govern britànic, al nostre segle apareixeran més de 200 milions de desplaçats nous, els refugiats ambientals. I aquests vindran majoritàriament del Sud.

Segons alguns informes, l'adaptació al canvi climàtic tindrà al Sud un cost de 50.000 milions de dòlars anuals, xifra que augmentarà si no es redueixen les emissions contaminants. La Cooperació Catalana no obvia aquest escenari, ja que és un factor que determinant en qualsevol actuació. Pel Pla Director de Cooperació al Desenvolupament 2007-2010, la sostenibilitat ambiental ha de ser transversal en totes les actuacions dutes a terme per l'ACCD i, a més, n'és també un objectiu estratègic en la línia de desenvolupament. El foment de les energies renovables, la gestió correcta de l'aigua, el reciclatge o la reforestació formen part del compromís de la nostra contribució a fer un món més just, solidari i, sobretot, sostenible

Andreu Felip i Ventura

Director de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD)

Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

Edita:
Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

Departament de la Vicepresidència
Generalitat de Catalunya

Via Laietana, 14, 4a planta - 08003 Barcelona
Tel. +34 93 567 64 00 Fax: +34 93 567 64 07
Correu electrònic: accd@gencat.net
Web: www.cooperaciocatalana.cat

Coordina
de l'Àmbit de Comunicació Anna Salvador i Alonso

Redacció Sandra Arolas i Farré, Ferran Cívit i Martí, Eva Vicens Andrés i Dani Vilaró Donat

Col·laboradors / es Equip tècnic de l'ACCD

Maquetació Àmbit de Comunicació de l'ACCD

Impressió Signes, disseny i comunicació, s. l.

Dipòsit legal: B-17309-2005
ISSN 1887 - 8830

En profunditat

Del 3 al 14 de desembre es va celebrar a Bali (Indonèsia) la XIII Conferència de les Parts de la Convenció Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic, per tal de preparar l'aprovació el 2009 del text que ha de substituir el tractat de Kyoto, signat deu anys enrere a la ciutat japonesa.

E. J. de C. - ACCB

A mitjans de novembre es va celebrar a València la 27 reunió plenària del Grup Internacional d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC per les seves inicials en anglès), darrer Premi Nobel de la Pau (força controvertit especialment pel fet de ser compartit amb Al Gore, ex-vice-president dels Estats Units).

L'últim informe presentat per l'IPCC posa fi a l'escepticisme que alguns encara tenien en relació a l'existència de l'escalfament global i l'activitat humana com a agent causal. Els científics coincideixen que la crema de combustibles fòssils (no renovables) i la desforestació, entre d'altres, han provocat en els últims 200 anys una excessiva acumulació de CO₂ i altres gasos d'efecte hivernacle a l'atmosfera.

Els impactes

Amb l'escalfament global la temperatura pujarà entre 1,8 i 4 graus

centígrads a finals de segle i això, entre d'altres coses, suposarà un augment del nivell del mar (d'entre 18 i 59 cm, pel desglaç dels casquets polars), l'empobriment de la diversitat biològica (extinció d'entre un 20 i un 30% de les espècies), alteració dels règims de pluges, intensificació de les sequeres i desastres naturals com tempestes i huracans, i desertificació. La crisi serà doncs ecològica, social i econòmica.

Desequilibri al Nord i al Sud

Però de fet, la vulnerabilitat respecte dels efectes i la responsabilitat en les causes és molt desigual entre els països industrialitzats i els països en vies de desenvolupament.

Els impactes seran especialment devastadors en els països més pobres: la manca d'aigua o les inundacions generaran milions de despla-

çats ambientals i la seva salut es veurà també afectada per una reducció en la productivitat d'aliments i la conseqüent fam i malnutrició, i per malalties infeccioses. Aquests països depenen més de l'agricultura i els recursos naturals i tenen menys capacitat de resposta i mitjans per afrontar i adaptar-se als efectes del canvi climàtic.

El Nord té patrons de consum excessius

En canvi, són els països rics qui, en els darrers dos segles, han consumit la major proporció de combustibles fòssils, boscos i altres recursos a nivell mundial, amb el seu model de desenvolupament industrial i patrons de consum excessiu i ineficient.

El canvi climàtic castiga doblement el Sud

En el camí cap a la solució

Està clar que els compromisos de Kyoto eren de mínims en relació a la magnitud del problema. I cal tenir molt present els criteris d'equitat i de sostenibilitat. Així, la solució no passa per promoure els agrocombustibles i posar en risc la sobirania alimentària i la biodiversitat, especialment als països del sud; o el mercat d'emissions, el qual perpetua i accentua les desigualtats.

És precís un canvi de paradigma que aposti per les energies renovables

És imprescindible reduir el consum d'energia i d'altres béns i això requereix un canvi en el model de desenvolupament.

Per prevenir i mitigar els impactes del canvi climàtic cal promoure les energies renovables, eòlica i solar bàsicament; mesures d'estalvi i eficiència en l'ús de l'energia i altres recursos naturals; el transport públic i transport no motoritzat; campanyes de sensibilització ciutadana; la protecció dels boscos primaris etc.

I per a això, donades les capacitats i responsabilitats comunes però diferenciades, els països desenvolupats han de proporcionar als països en vies de desenvolupament recursos financers i tecnològics adequats, nous i addicionals.

El paper de l'ACCD

En aquest sentit, són diversos els projectes de cooperació, acció humanitària i sensibilització, recolzats per l'ACCD, que contribueixen d'alguna manera a evitar i reduir els impactes del canvi climàtic. I de cara al futur, el nou Pla Director de

cooperació al desenvolupament 2007-2010 posa l'accent en la "sostenibilitat ambiental orientada a la reducció de la pobresa mitjançant la construcció de capacitats".

Concretament, estableix que es treballarà per millorar la gestió ambiental en temes crítics, en particular aigua, sòl i energia; i contribuir a la disminució dels riscos ambientals i vulnerabilitats socials, en particular en qüestions relacionades amb l'adaptació al canvi climàtic, l'estalvi i l'eficiència energètica, la gestió integrada de l'aigua, la degradació del sòl, la protecció i conservació de la biodiversitat, la gestió de residus i la gestió integrada de zones costaneres

les notícies

El Fons Mundial contra la sida posa l'ACCD com a exemple davant d'altres cooperacions descentralitzades

REDACCIÓ - ACCD

El Fons Mundial contra la sida, la malària i la tuberculosi va reunir-se a Barcelona amb representants de cooperacions descentralitzades a nivell europeu el 29 de novembre. Les cooperacions descentralitzades pertanyen a entitats no estatals, ja siguin regions o nacions sense estat. La Cooperació Catalana pertany a aquest grup i la seva experiència de col·laboració amb el Fons va servir d'exemple a seguir per al resta de cooperacions descentralitzades, tal com va assenyalar Silvia Ferazzi, mànager i responsable de relacions amb els donants.

Més enllà de donar a conèixer l'experiència catalana, els participants van estudiar les possibilitats d'establir una xarxa de cooperacions descentralitzades amb presència

estable al Fons Mundial i van discutir sobre les fórmules de col·laboració que es podrien fixar entre ells des del punt de vista econòmic, tècnic i de sensibilització. A la reunió hi van participar representants de la cooperació al desenvolupament asturiana, gallega i de les Illes Balears, de la Toscana i Llobardia (Itàlia) i Baden-Württemberg (Alemanya), entre altres.

Els responsables de la Cooperació Catalana, el director general de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, David Minoves, i el director de l'ACCD, Andreu Felip, van exposar quines són les polítiques de cooperació en l'àmbit de la salut que se segueixen des de Catalunya, amb especial atenció al treball en la lluita contra la sida, tot recordant que l'1 de desembre se celebra el Dia Internacional contra aquesta pandèmia

de l'Agència

L'ACCD respon a la crida del govern de Bangla Desh pel cicló Sidr

REDACCIÓ - ACCD

El 21 de novembre va sortir cap a Bangla Desh un avió amb càrrega catalana per ajudar els damnificats pel cicló Sidr del país asiàtic. La remesa catalana estava composta per medicaments de primera necessitat i específics d'emergència finançats per l'ACCD a través de l'ONG Farmacèutics Mundi i amb el qual s'atendrà a 30.000 persones durant un mes. Set dies després, des del port de Barcelona partia un carregament humanitari consistent en material de refugi que s'afegia al global de l'ajut.

Aquest segon enviament va comptar amb la participació de Creu Roja Catalunya i consistia en 5.000 mantes personals i 1.100 tendals de plàstic que donaran aixopluc a unes 1.000 famílies. L'enviament del material està valorat en 53.400 euros, una quantitat aportada per l'ACCD com a resultat del conveni de col·laboració amb Creu Roja per a aquest 2007.

El destinatari de tots dos enviaments és el *Food and Disasters Management Ministry*, el departament del govern que gestiona la resposta a les catàstrofes al país, que és qui ha fet la crida d'ajut internacional.

La situació a Bangla Desh, segons els últims informes, segueix sent dramàtica. Es parla d'uns 3.500 morts, però les estimacions que ha fet la Federació Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Vermella (FICR) diuen que es podria arribar a 10.000. A més, hi ha al voltant de set milions de damnificats despla-

A. S. - ACCD

FARMAMUNDI

çats majoritàriament per les inundacions, segons Nacions Unides, i la resposta en aquest moment es basa en ajut alimentari, mèdic, aixopluc i control vectorial de les epidèmies.

El cicló Sidr va colpejar Bangla Desh el 15 de novembre amb vents superiors als 235 km/h. La crecuda del mar i el desbordament de rius van provocar una situació que continua sent molt delicada

Aproximació a

“Cal buscar una solució política i negociada al conflicte colombià”

D. V. - ACCD

D.V. - ACCD

Per què reclamen un acord humanitari? En què consisteix aquesta iniciativa?

Es tracta de crear un espai físic de diàleg temporal, amb acompanyament internacional, que permeti a les FARC i al Govern intercanviar entre ells presos i segrestats per amb plenes garanties de seguretat per als privats de llibertat. Ens cal per expulsar la guerra i restar-li espai. És una autèntica necessitat

per posar fi al drama i al patiment de la població civil.

I quines possibilitats hi ha que finalment s'hi arribi?

Doncs molt poques. El govern d'Uribe ja ha deixat molt clar que no pensa crear cap zona desmilitaritzada. I s'hi nega per por a perdre poder, quan precisament és el contrari: amb l'acord, Uribe es guanyaria el respecte dels ciutadans i del món sencer. A més, l'acord huma-

nitari és molt més que un simple intercanvi de presos: es tracta de canviar la forma de pensar de la gent davant del conflicte colombià. Però ni Govern ni les FARC fan prou: són els dos murs més grans d'insensibilitat que ara per ara té el país. Ni el patiment ni el dolor no els convencen.

Expliqui'ns el seu cas. El seu fill va ser segrestat per les FARC fa gairebé deu anys...

Sí. Pablo Emilio tenia 19 anys quan va ser segrestat per la guerrilla. Era sotsoficial i des d'aleshores l'han retingut a la selva i ja s'ha convertit en l'ostatge de més llarg captiveri de les FARC. És molt trist. Ell ens escriu sovint, ens arriben cartes, i la seva última prova de vida ens va arribar fa sis mesos en un vídeo en el qual feia una crida al president Uribe. Li deia: "President, permeti que nosaltres sortim en vida per abraçar les nostres famílies, igual que vosté pot abraçar la seva cada dia". Jo només vull això: aconseguir que la meua família sigui com abans. El dolor és gran i jo m'intercanviaria pel meu fill i amb qualsevol dels segrestats, em posaria al seu lloc...

És quan decideix fer la caminada de la pau que l'ha fet famós arreu de Colòmbia...

Gustavo Moncayo, el “caminant de la pau” colombià

Abans, l'octubre del 2006, em vaig penjar unes cadenes al coll que encara porto per simbolitzar el nostre patiment. Una vegada la meua filla petita, de tres anys, em va demanar “per què no et treus les cadenes?”. Jo no vaig poder respondre-li. No tinc respostes, només sé que ho he de fer, pel meu fill. Quan vaig començar la visita a Europa ja no vaig ser capaç d'acomiar-me d'ella... És molt trist. Però no em penso treure les cadenes fins que el meu fill torni a casa. Els nostres éssers estimats moren a la selva i ningú no fa res. El temps passa i no veig que el govern colombià mogui peça. Aleshores decideixo fer la caminada per desafiar la indiferència dels colombians.

“El Govern colombià i les FARC són els dos murs més grans d'insensibilitat”

1.143 quilòmetres en 46 dies. De la seva població, Sandoná, al departament de Nariño, fins a la plaça Bolívar de Bogotà.

Sí. Acompanyat per la meua filla Yuri Tatiana i amb etapes molt feixugues, de fins a 16 i 17 hores de camí. Va ser molt i molt dur. Durant el meu recorregut, vaig trobar el suport i la calidesa de la gent, que em saludava emocionada i em feia saber que no estic sol en la petició de l'acord humanitari. Jo crec que alguna cosa ha canviat: estem

lluitant per tots els segrestats i estem mobilitzant Colòmbia i el món per ells. A partir d'ara els colombians que pateixen els efectes del conflicte ja s'atreveixen a parlar.

Què passa quan arriba a Bogotà?

Em rep el president Uribe i em deixa clar que no es crearà l'espai per a l'acord humanitari i que els segrestats seran rescatats a la força, amb operacions militars.... amb el risc que suposa per a les seves vides. Quan Uribe parla de fracàs dels anteriors acords humanitaris..., és que l'alliberament de 300 soldats presos per la guerrilla va ser un fracàs? Per a les seves famílies va ser un fracàs? Uribe no ha tingut la capacitat humana per entendre el patiment dels segrestats i de les seves famílies. Potser ho fa sense adonar-se'n, però la seva política també tortura les víctimes i les seves famílies. Li manca dignitat. Té massa orgull i set de venjança (el pare de l'actual president colombià va ser segrestat i assassinat per les FARC). No s'han de transmetre aquests ànims de revenjança a la societat colombià, no hi guanyem res: només generem més patiment. Ens cal un altre missatge, aquest d'esperança.

“Ara les víctimes del conflicte armat ja s'atreveixen a parlar obertament”

Parlar de la sortida del conflicte armat intern que viu Colòmbia suposo que és difícil...

És evident que cal buscar una solució política i negociada al conflicte. Encara que sigui amb l'anomenada internacionalització: la mediació d'altres països, com França, Veneçuela, Suïssa, l'Estat espanyol... És que se'ns emporten la vida, ens estem morint! Els grups paramilitars, la guerrilla, l'Estat... Tots els actors del conflicte s'han acarnissat durant molts anys amb la població civil colombià. És un sistema atroz, el de la guerra, i sobretot el paramilitarisme, que ha colpejat moltes persones fins a dues o més vegades quan ja eren víctimes desplaçades per aquest conflicte...

Àfrica subsahariana

Catalunya-Kolda, un pont de cooperació

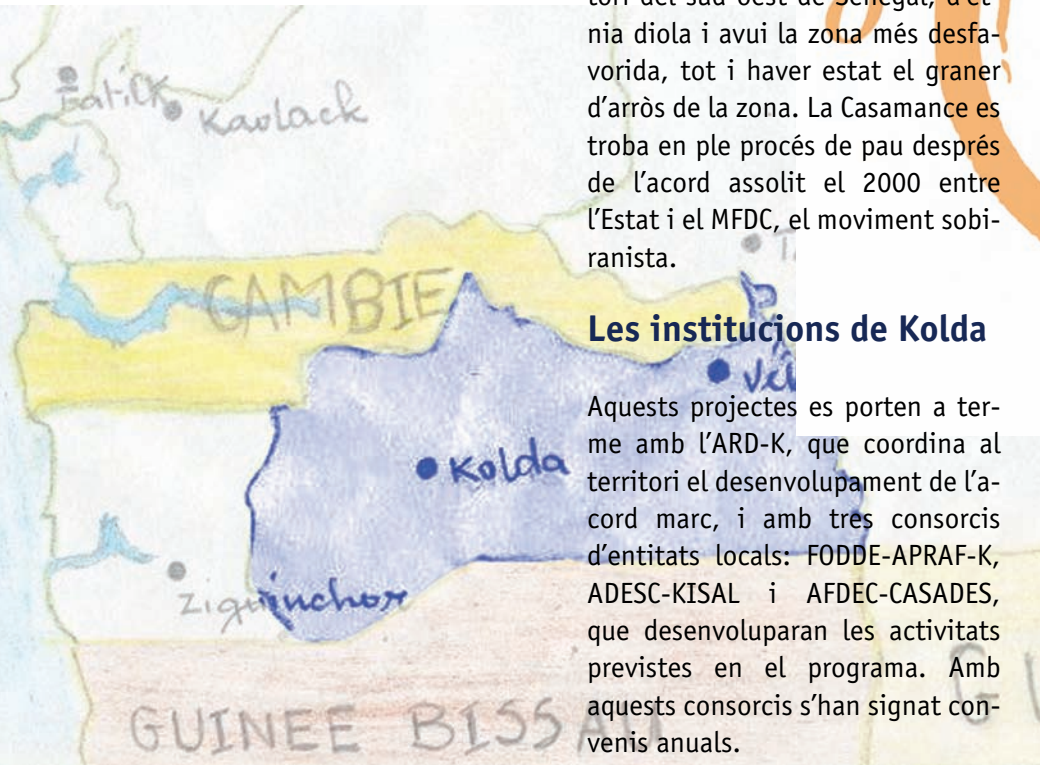
F. C. M. - ACCD

Catalunya compta amb una elevada presència de població subsahariana vinguda als darrers anys. Tot i que amb nivells més baixos que a l'Estat francès, també hi ha una forta colònia de nous catalans provinents del Senegal i, concretament, de Kolda. És per això que l'ACCD va signar un acord marc amb l'Agència Regional de Desenvolupament de Kolda (ARD-K) per promoure el Programa de desenvolupament rural integral a la Regió de Kolda. Sota aquest acord es pretén aixoplugar tota la intervenció de la Cooperació Catalana en aquesta regió senegalesa.

Aquest programa de desenvolupament amb una durada prevista de tres anys és una actuació centrada en tres sectors: aigua, agricultura i ramaderia, amb un component formatiu en cadascun d'ells per tal de contribuir a l'objectiu transversal d'enfortiment de capacitats. Concretament, es pretén millorar als beneficiaris de l'acord marc l'accés a l'aigua d'ús domèstic, agrícola i ramader. Aquests darrers dos àmbits són els claus per augmentar els ingressos de les famílies. I tot embolcallat per una millor gestió de les infraestructures, l'equipaments i altres posats en marxa sota l'auspici del document firmat entre la part catalana i senegalesa.

Els catalans originaris del Senegal fan d'enllaç per a la cooperació amb aquest país

A més, com a eixos transversals, inclou la promoció de l'equitat de gènere, sobretot l'accés de les dones als recursos i la seva representativitat en la presa de decisions, i l'enfortiment del teixit social.

tori del sud-oest de Senegal, d'ètnia diola i avui la zona més desfavorida, tot i haver estat el graner d'arròs de la zona. La Casamance es troba en ple procés de pau després de l'acord assolit el 2000 entre l'Estat i el MFDC, el moviment sobiranista.

Les institucions de Kolda

Aquests projectes es porten a terme amb l'ARD-K, que coordina al territori el desenvolupament de l'acord marc, i amb tres consorcis d'entitats locals: FODDE-APRAF-K, ADESC-KISAL i AFDEC-CASADES, que desenvoluparan les activitats previstes en el programa. Amb aquests consorcis s'han signat convenis anuals.

Cal tenir en compte que s'enforteix institucionalment a l'ARD-K per garantir la perennitat i sostenibilitat del desenvolupament de la regió de Kolda. Enfortint les institucions del territori, es garanteix la presència d'una administració capacitada per tirar endavant els reptes de la regió.

El Pla Director de cooperació al desenvolupament 2007-2010 de la Generalitat de Catalunya, a banda d'establir el Senegal com a país prioritari, marca com a objectiu específic acompanyar els processos de descentralització i articulació política del territori i enfortir institucionalment els diferents nivells de governs locals i subestats per tal d'apropar els espais de presa de decisions a la ciutadania i millorar així la provisió i la gestió de serveis públics, dins l'objectiu estratègic de drets humans, governança democràtica i enfortiment del teixit social; en aquest cas, de la regió de Kolda

Kolda i Ziguinchor són les dues regions que en l'actual organització administrativa senegalesa es corresponen a la Casamance, el terri-

A més, no cal oblidar que les associacions senegaleses establertes a Catalunya esdevenen un pont per fer codesenvolupament dins d'aquest acord marc entre els dos territoris.

La lluita per a enfortir les condicions laborals de les maquiles a El Salvador

E. V. - ACCD

En un context de pobresa, cada cop hi ha més dones treballadores, però sovint, el tipus de treball al que elles tenen accés són aquells mal remunerats, d'altres en situació eventual que no els dóna dret a seguretat social; o en alguns casos, a més, són víctimes d'assetjament sexual, discriminació, explotació laboral i altres abusos.

Per això, també cada cop més, elles s'organitzen i vetllen per la defensa dels seus drets, entre ells els laborals, pensant en una societat més justa i humana. Però aquest cop, la seva lluita xoca amb

el poc respecte pels drets dels i les treballadors/es i la baixa capacitat de negociació amb les empreses, que aprofiten aquesta situació per imposar les condicions de treball que consideren millors per als seus dirigents.

A més, hi ha situacions en què aquestes mateixes empreses reben el suport dels governs, que consideren aquesta forma de treball com una de les úniques solucions contra l'atur i d'aconseguir inversió estrangera. I, per acabar-ho d'adobar, aquelles treballadores considerades "conflictives" són controlades i sovint detingudes. Les maquiles són considerades, er-

ròniament, la via per a la industrialització de l'istme, però a part de la manca de drets laborals, no hi ha transferència tecnològica ni inversió en el territori, ja que són zones franques.

La situació va millorant des de mitjans de la dècada dels noranta, però les violacions dels drets sindicals continuen existint. I tot i que hi ha algunes lleis que pretenen controlar aquestes violacions, continuen faltant recursos, implicació i que l'aplicació d'aquestes lleis es faci de forma total i no parcial. A més, continuen havent-hi pocs sindicats.

Els drets de les treballadores

Precisament davant aquesta realitat, l'entitat Entrepobles, amb el suport de l'ACCD, està treballant en un programa per a promocionar l'organització de les dones treballadores de maquiles i per la defensa dels seus drets laborals a El Salvador.

Mitjançant accions com la capaciació en temes laborals, econòmics i de dret, així com a través d'actes de sensibilització perquè, a partir del coneixement, puguin denunciar les vulneracions dels seus drets. El

CONC

programa també proposa la mobilització i la difusió pública d'aquesta situació.

Els drets humans i laborals són vulnerats per sistema a les maquiles de El Salvador

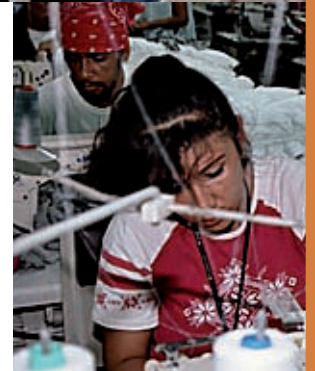
Apostant per les dones

Aquest programa, previst per un període de tres anys –l'ACCD hi dóna suport en el primer, beneficiarà prop de 40.000 dones (entre directes i indirectes) d'entre 20 i

50 anys, i al voltant de 7.000 homes, en tots dos casos, sumant les i els beneficiaris directes i indirectes.

Algunes i alguns que participaran en debats, trobades, intercanvis d'experiències, d'altres seran capacitats i formats en organització sindical i altres que organitzaran accions públiques per la defensa dels seus drets laborals. Però totes elles i ells, amb el mateix objectiu: millorar les condicions de vida de les treballadores a les maquiles i garantir que els seus drets siguin respectats.

En el registre d'empreses que s'acullen a la Llei de Zones Franques Industrials i de Comercialitzacions hi figuren més de 220 empreses registrades. La seva principal activitat és la confecció de roba. La defensa i el compliment dels Drets Humans i dels Drets Laborals de El Salvador són vulnerats a les maquiles

En diversos nivells, el programa proposa:

- ⇒ **LOCAL:** L'enfortiment organitzatiu de quatre associacions de dones en diversos municipis del Salvador i l'establiment d'aliances amb associacions de dones municipals
- ⇒ **NACIONAL:** L'enfortiment de la incidència política a través de la concertació d'un treball digne a les maquiles
- ⇒ **AMÈRICA CENTRAL:** L'enfortiment i participació de forma activa en una xarxa en solidaritat amb les treballadores de les maquiles

Amèrica Sud

“L’educació bilingüe és resultat de la lluita indígena per dotar-se d’instruments polítics propis”

D. V. - ACCD

El director de la Direcció Nacional d’Educació Intercultural Bilingüe (DINEIB) de l’Equador, Mariano Morocho, acaba de visitar Catalunya per participar en les primeres jornades d’EIB celebrades a Lleida. La DINEIB és la principal contrapart de la Cooperació Catalana a l’Equador, en concret en el marc del programa Sasiku. Aquest projecte treballa la normalització de les llengües minoritzades de 14 nacionalitats indígenes de l’Equador i la formació i professionalització del seu professorat.

Què és la DINEIB?

És un organisme descentralitzat del ministeri de l’Educació de l’Equador que tracta d’orientar els processos educatius en aquest país per al desenvolupament de les llengües dels pobles indígenes. En l’actualitat treballem amb més de 14 nacionalitats, cadascuna de les quals amb el seu idioma propi.

Aquest organisme s’encarrega d’aplicar l’anomenada Educació Intercultural Bilingüe...

Sí. L’EIB és el resultat de la lluita organitzada dels pobles indígenes de l’Equador per dotar-se d’instruments d’aplicació de polítiques públiques, en aquest cas educatives.

I la DINEIB, i la figura del seu director, són el resultat del consens dels pobles indígenes del meu país, en el que conforma un important procés de legitimació.

Precisament el projecte Sasiku, que compta amb el suport de la Cooperació Catalana, busca enfortir institucionalment la DINEIB i tot el sistema d’Educació Intercultural Bilingüe al seu país, Equador...

La DINEIB dóna servei a més de 130.000 alumnes i té uns 7.000 mestres que treballen a 3.000 centres educatius. Nosaltres tot això ho entenem com un servei social que ha de donar l’Estat. Com deia, nosaltres som més del poble que del propi Estat equatorià, tot i ser un organisme governamental i públic. No oblidem que som el fruit del consens entre organitzacions i pobles indígenes: és molt important.

En què es basa l'Educació Intercultural Bilingüe, quins són els seus aspectes bàsics?

Partim de la idea que les llengües són formes de pensament, d'accés al coneixement, de recreació d'aquest coneixement... Les llengües dels pobles ancestrals poden contribuir a contrarestar un món que està destruint la natura... Potenciar i donar a conèixer les llengües dels pobles indígenes, les cultures pròpies, és contribuir a preservar el món, és una riquesa de tota la Humanitat. Entenem que l'educació no acaba ni comença amb l'educació formal o curricular. Possiblement comença al ventre de la mare i fins a la mort. Potser té un inici i, segurament no té un final... Aquest és l'esperit de l'EIB, que bàsicament, se centraria en tres dimensions: la cultural, la política i la més específicament pedagògica.

“Els indígenes volem participar en la presa de decisions polítiques que ens afecten”

Doncs comencem per aquest vessant cultural. Què es vol transmetre?

El pensament comunitari, col·lectiu, dels pobles indígenes, que és present en tot el fem, en el que som. La recerca del bé col·lec-

tiu, del bé comú contraposat al benefici per a un grup petit o per a una sola família... Tenim un concepte cultural molt arrelat, el de “minga”, que és precisament això: treballar tots junts en benefici de tots. L'Educació Intercultural Bilingüe apareix aleshores com un projecte de transformació social, de vida i per a la vida.

I políticament, quina lectura es pot fer de l'EIB?

És una proposta revolucionària, que busca i vol provocar canvis en l'estructura d'un Estat. Els pobles i comunitats indígenes volem ser partícips de la presa de decisions i volem projectar-nos a llarg termini, en processos que van més enllà de legislatures o governs, que solen treballar més el curt termini i la immediatesa. La nostra és més una cursa de fons: volem donar molt, volem transformar l'Estat-nació com s'ha entès fins ara a l'Equador, o al continent americà perquè, més enllà d'aquest estat, hi ha uns pobles i unes nacionalitats anteriors als mateixos estats. Ens agradaria contribuir a crear una nova societat plurilingüe i intercultural, en una dinàmica de treballar junts, de respecte entre els uns i els altres, de compartir...

I com es pot fer això?

Professionalitzant l'EIB, formant el nostre personal... Formant també líders indígenes per a la gestió pública i aportant quadres a l'Estat equatorià mitjançant una llicenciatura que va molts més enllà de la formació a les escoles. Aquesta també és una part important de l'EIB

Minoritària o minoritzada?

Les llengües acostumen a tenir una vida finita, però n'hi ha algunes que tenen una trajectòria més curta a causa de diferents factors.

Aquestes són les llengües minoritzades, que generalment són confoses per les minoritàries. Aquestes últimes són concebudes com les que tenen pocs parlants, però és un paràmetre erroni mesurar la quantitat de parlants per valorar la vàlua d'una llengua perquè idiomes tan poderosos per parlants i estats que les recolzen com són el castellà o el francès són minoritàries davant el xinès mandarí.

La gran majoria de les més de 5.000 llengües existents són minoritzades, o sigui que tendeixen a perdre pes, per manca d'una protecció legal, per desprestigi social i econòmic i, massa sovint, per pressió d'una llengua molt més forta.

Avui, totes les llengües que coneixem com a indígenes són llengües minoritzades en major o menor mesura

Mediterrània

L'ACCD i UNRWA, una relació cada cop més estreta

F. R. - ACCD

L'ACCD col·labora estretament amb l'Agència de Nacions Unides per als refugiats de Palestina (UNRWA) des de 2004 a partir d'un acord marc en el qual s'hi van incorporant projectes via addendes anuals. A dia d'avui, ha executat prop d'1,4 milions d'euros d'ençà la signatura del primer acord.

Precisament aquest darrer mes de novembre una delegació de l'Agència va viatjar a Palestina per a signar l'addenda del 2007 que incorpora un programa sobre atenció psicosocial als camps de refugiats de Cisjordània en resposta als greus efectes que la situació humanitària als Territoris Palestins Ocupats està tenint sobre la salut mental de la població palestina. La visita, a més, tenia un segon objectiu: participar en la Conferència de Do-

nants que la mateixa organització UNRWA va convocar a Amman per a informar i sensibilitzar als països donants de l'agreuiment de la situació de la població refugiada als territoris palestins. L'acord fou signat per l'Alta Comissionada d'UNRWA, Karen Konig, i el director de l'ACCD, en presència de la secretària d'Afers Exteriors de la Generalitat, Roser Clavell.

La Generalitat de Catalunya és l'únic donant no estatal que col·labora amb aquesta agència i, com a tal, també va participar en aquesta reunió. L'Alta Comissionada va subratllar, durant la trobada mantinguda amb els diversos participants l'estreta i satisfactòria relació que es manté entre UNRWA i la Generalitat.

Durant la reunió d'Amman, va quedar palès que la situació als Camps

de Refugiats està arribant a un deteriorament sense precedents. Els habitants dels camps depenen quasi exclusivament d'UNRWA en el cobriment de les seves necessitats més fonamentals.

Catalunya és l'únic govern no estatal que col·labora amb UNRWA

Les dificultats creixents per accedir a Gaza, des de la seva declaració, per part de les autoritats israelianes de "territori enemic" perjudiquen greument el desenvolupament dels projectes i atempten contra els drets humans més bàsics de la població palestina.

Així va ser denunciat per la Comissionada General i per l'equip d'UNRWA, que van fer una crida als Donants per incrementar les seves contribucions però, sobre tot, per emprendre mesures polítiques per aturar el bloqueig existent actualment. Durant l'estada, l'Alta Comissionada d'UNRWA va acompanyar la delegació catalana a inaugurar els projectes que la Cooperació Catalana està executant amb l'agència a la Franja de Gaza

F. R. - ACCD

X. M. - ACCD

El 1997, en el marc del Procés de Pau d'Oslo entre israelians i palestins, es va signar l'anomenat Protocol d'Hebron. La presència de varis centenars de colons jueus al bell mig d'aquesta ciutat palestina ha creat molta tensió entre ambdues comunitats, que va tenir un dels seus punts àlgids amb la matança perpetrada el 1994 per un colon jueu a la mesquita d'Ibrahim, on van morir prop d'una trentena de palestins. D'ençà aquesta acció, els aldarulls i enfrontaments entre la població autòctona palestina, els colons i els militars israelians ha estat quelcom recurrent.

A conseqüència d'aquest acord, la ciutat està dividida administrativament en dues parts. La zona H1, sota l'administració de l'Autoritat Nacional Palestina (ANP), representa el 80% de l'àrea de la ciutat on resideixen vora de 120.000 palestins. La zona H2, controlada per Israel, es troba al centre de la ciutat, on habiten uns pocs centenars de colons jueus, protegits per un nombre superior de soldats israelians, juntament amb uns quants milers de palestins.

L'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD) ha signat un primer acord de col·laboració amb el Comitè de Rehabilitació d'Hebron, un organisme semigovernamental adscrit a la Presidència de l'ANP, per a la rehabilitació i condicionament de diverses cases palestines del barri de Tel Rumeida, a la zona H2 de la ciutat. L'objectiu d'aquesta acció és triple.

Cooperació directa amb el Comitè de Rehabilitació d'Hebron

D'una banda, millorar les condicions d'habitabilitat de les famílies palestines residents al barri que els hi permeti viure en unes condicions dignes. En segon lloc, mantenir el ric llegat patrimonial palestí en aquesta part de la ciutat. I finalment, contribuir a evitar el despoblament de famílies palestines de la zona H2, aspecte que s'ha accentuat des de l'inici de la segona Intifada l'any 2000, fruit de les restriccions a la mobilitat de persones i materials imposades per l'Exèrcit israelià i als continus altercats amb els colons jueus que habiten a la zona.

La cooperació directa

Aquesta acció constitueix una nova experiència de cooperació directa de l'ACCD amb institucions palesti-

nes, com ho ha estat abans l'acord amb l'Ajuntament de Gaza i l'Ajuntament de Barcelona per a la rehabilitació del barri d'East El-Nasser a la ciutat de Gaza. Els Territoris Palestins Ocupats constitueixen una zona prioritària d'intervenció de la Cooperació Catalana, tal i com estableix el Pla Director 2007-2010. Fins ara, els principals sectors en els que s'ha estat actuant són els de la salut, el desenvolupament comunitari i la construcció de la pau. Per dur a terme aquesta acció s'està comptant també amb la participació d'ONGD catalanes i de l'Agència de Nacions Unides per als Refugiats Palestins (UNRWA), amb la que existeix un acord marc de col·laboració per canalitzar accions de cooperació i ajut humanitari als refugiats palestins de Cisjordània i la Franja de Gaza

La República Democràtica del Congo, el paradigma de les crisis oblidades

I. C. T. - ACCD

Malgrat els nombrosos acords de pau signats entre les diverses milícies, que van desembocar en les eleccions democràtiques de juliol de 2006, la República Democràtica del Congo segueix patint nombrosos conflictes provocats per milícies internes i estrangeres que utilitzen el país com a base operativa, sobretot a les regions de l'est del país (Nord i Sud Kivu i Katanga).

S'estima que els conflictes han provocat directament o indirecta més de 3 milions i mig de morts i 3 milions de desplaçats. La violència sexual, el reclutament forçós d'infants per a la guerra i les massacres perpetrades contra la població civil són només la punta de l'iceberg de la situació de vulneració de drets en què viu la població civil atrapada en una teranyina de conflictes.

Els infants i les dones són les principals víctimes del conflicte

Malgrat l'immens potencial de recursos naturals que posseeix el país, ric en coure, or diamants i coltan entre d'altres, la població congoleesa pateix un dels índex de mortalitat més grans del món i una esperança de vida que no arriba als 51 anys. En aquest context d'incertesa geopolítica, l'ajut humanitari internacional és molt complicat de fer arribar a les víctimes civils i, sobretot, als més vulnerables.

L'oblit internacional

El Congo és tristament un dels paradigmes del que eufemísticament s'anomenen "crisis humanitàries complexes" per part de la comunitat internacional així com d'un altre concepte, el de "crisi oblidada", que són aquelles que reben l'atenció dels medis internacionals quan la crueltat i el dramatisme de les imatges que ens arriben commouen les nostres consciències o no competeixen amb una crisi més mediàtica.

L'ACCD no obvia aquesta realitat i per això ha portat a terme 2 projectes de prop de 200.000 euros a la zona oriental del país, tant per a prevenir i lluitar contra la violència sexual com per atendre a les víctimes i les seves famílies des de les vessants sanitària, psicològica i socioeconòmica. En aquesta zona hi ha hagut més de 40.000 víctimes d'aquest tipus de violència.

La contrapart és el Centre Mèdic Evangèlic de Niankunde, a la regió de Nord Kivu. Aquesta entitat va nàixer arran del darrer conflicte bèl·lic a la zona dels llacs, iniciat fa deu anys enrere. El seu objectiu és paliar la violència soferta per les dones

J. C. TOMASI

“La violació constant dels drets de la dona apareix com un fre per al desenvolupament”

F. C. M. - ACCD

La República Democràtica del Congo ha viscut una història convulsa després de la desaparició del dictador Mobutu Sese Seko. I quan hi ha hagut sotragades els primers a rebre han estat la població civil i, sobretot, les dones. D'aquesta situació en parlem amb Nasekwa Mwakamubaya, director executiu del Programa de Promoció de Cures de Salut Primària (PPSSP), consorci del Centre Mèdic Evangèlic de Niankunde, a la regió de Nord Kivu.

Quina és la realitat del país després de tants anys de violència armada?

Tot i que la Segona Guerra del Congo iniciada el 1998 teòricament ja es va acabar, encara a dia d'avui hi ha molta tensió. Aquest conflicte va deixar més de 5 milions de morts i a Occident no se'n van ni adonar. A més, encara ara hi ha uns 2 milions de persones desplaçades, tot i que progressivament van tornant alguns als seus llocs d'origen. Un dels grans llasts que va deixar és que hi havia una quantitat enorme d'infants formant part de grups armats, molts dels quals eren nenes víctimes de violència sexual. Això són unes seqüeles terribles i per afrontar-ho només tenim un metge per cada 40.000 persones.

Tots els grups armats han fet servir la violència sexual com a una arma de guerra?

Sí. La violència sexual es dona en un context marcat per la pobresa, la manca de centres mèdics per atendre a les víctimes, l'estigmatització de les víctimes per part de la seva família i de la seva comunitat, el risc de contagi del VIH i de malalties de transmissió sexual i el risc de contreure un embaràs en aquest context. La violència sexual i de gènere en les zones en conflicte es manté com la major amenaça per la salut sexual/reproductiva i mental de les dones. És per això que l'epidèmia de la sida s'ha escampat moltíssim per la zona.

Les dones violades busquen ajuda o ho interioritzen per amagar-ho?

Si reben atenció mèdica per violència sexual és com acceptar davant la comunitat que han estat violades i això és un estigma. Per això moltes s'han hagut de dedicar a la prostitució, i quan, a més, estaven infectades del sida, només han ajudat a propagar la malaltia. Per això cal realitzar teràpia ocupacional per recuperar la seva autoestima i equilibri i, alhora, per restituir-les socialment a la comunitat. La violació constant dels drets de la dona apareix com un fre per al desenvolupament de tota la regió i del continent africà

Sensibilització

Catalunya acull el Fòrum Multiactors per a la reforma de les institucions internacionals

PARLAMENT DE CATALUNYA

F. R. - ACCD

El Parlament de Catalunya va acollir l'1 i 2 de desembre el Fòrum pel Diàleg Multiactors per a la Reforma de les Institucions Internacionals, organitzat pel Fòrum Ubuntu. Mig centenar d'experts, entre representants de governs i administracions públiques, organismes internacionals i ONG van debatre i analitzar l'impuls a la reforma de les institucions internacionals per donar resposta als reptes del món globalitzat.

El director general de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, David Minoves, va participar en la quarta sessió de treball del Fòrum, amb representants del PNUD, del servei d'enllaç de les Nacions Unides amb les ONG i de països com Sud-àfrica i Alemanya, entre altres.

En el marc d'una reforma profunda del sistema de Nacions Unides, el Fòrum ha proposat la refundació competencial i estructural de les institucions de Bretton Woods i de

Les cooperacions descentralitzades aporten més proximitat a la ciutadania

l'OMC, així com l'empoderament d'un nou Consell Econòmic i Social (ECOSOC) de Nacions Unides perquè esdevingui el màxim responsable del desenvolupament al món.

En la seva intervenció, Minoves va defensar el paper com a actors i interlocutors "vàlids" dels governs subestats davant dels organismes multilaterals: "Des de les cooperacions descentralitzades podem aportar més proximitat a la societat civil, cooperació tècnica sobre el terreny, necessitat de retre comptes, transparència i visibilitat amb els contribuents... Uns trets que poden començar a encomanar les rutines establertes pels multilaterals".

La transparència ha d'entrar a les institucions mundials

El director general de Cooperació al Desenvolupament també va proposar a l'Estat espanyol que incor-

pori representants de governs subestats i ciutats a les reunions internacionals del 2008 "perquè també seran aquests actors els qui hauran d'implementar els consensos sobre l'eficàcia de l'ajut al desenvolupament".

La reforma mundial de les institucions

Els objectius del Fòrum van ser debatre les accions per desencadenar un procés de reforma profunda del Sistema d'Institucions Internacionals; involucrar la màxima quantitat possible d'actors en aquest procés; elaborar propostes de la societat civil amb altres actors i contribuir a la construcció d'un moviment social i polític internacional capaç de desencadenar els processos de reforma.

El Fòrum va ser clausurat pel vicepresident del Govern, Josep-Lluís Carod-Rovira, i va comptar amb

l'assistència, entre d'altres, de la secretària d'Afers Exteriors de la Generalitat, Roser Clavell, del director de l'ACCD, Andreu Felip, i del president del Fòrum Ubuntu, Federico Mayor Zaragoza.

El Fòrum Mundial de Xarxes de la Societat Civil - Ubuntu va néixer el 2000 com un fòrum mundial de xarxes de la societat civil amb l'objectiu d'aglutinar i federar esforços i construir ponts de diàleg i comunicació entre personalitats, organitzacions i institucions nacionals i internacionals per treballar conjuntament per la pau, la democràcia, el desenvolupament sostenible, la dignitat i els drets humans.

Actualment, el principal projecte de l'organització és la Campanya mundial per una profunda reforma del sistema de les institucions internacionals, actualment sotmeses a un fort procés de crítica per part de molts moviments

BREUS

Coincidint amb la celebració de l'Any Internacional de Solidaritat amb el poble sahrauí, el Parlament de Catalunya a través de tots els seus partits va expressar la voluntat de trobar una solució al conflicte del Sàhara Occidental, pendent a dia d'avui de la seva descolonització. Els diferents grups parlamentaris van subscriure la declaració institucional que insta a les parts a continuar negociant per assolir plenament l'exercici del dret a l'autodeterminació per la part sahrauí i a reunificar les famílies partides pel mur de separació marroquí. Alhora, també s'instava a l'ONU i a la societat a fer sentir la seva veu per solventar la situació dels camps de refugiats i per trobar d'una vegada per totes el desllorigador de la situació

El Parlament ratifica el seu compromís amb el poble sahrauí

que afecta la pau de la regió. Aquesta declaració va ser aprovada el 23 de novembre.

L'Informe de Desenvolupament Humà 2007 ja és una realitat

L'11 de desembre, l'Associació de les Nacions Unides, la Càtedra Unesco de Sostenibilitat de la UPC, el Centre Unesco de Catalunya i Creu Roja de Catalunya van presentar el darrer informe promogut pel Programa de les Nacions Unides pel Desenvolupament (PNUD). En aquest document es fa un repàs a totes les variables que afecten el benestar de les persones, començant per l'esperança de vida i passant per l'accés a l'educació o la sanitat pública, entre d'altres. Des del 2006, aquesta publicació rep la subvenció de l'ACCD per a poder-ne fer l'edició catalana, com ja es fa en altres llengües.

Casa Amèrica crea el segell editorial KM 13.744

Casa Amèrica Catalunya ha presentat el segell editorial KM 13.774, que pren el nom de la distància màxima que separa l'Amèrica del Sud (Hanga Roa, Illa de Pasqua) de Catalunya (Portlligat, Alt Empordà). Les edicions de KM 13.774 es presenten en un original format bilingüe tot cercant la singularitat que permetrà identificar i caracteritzar les obres del segell. Els primers tres títols de l'editorial són: *Cooperació cultural al desenvolupament: eines per a la reflexió*, de Ramon González i Francesc Montserrat, que recull l'informe sobre cooperació

cultural al desenvolupament encarregat a Casa Amèrica Catalunya per l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament; *Llengües d'Amèrica. IV Fòrum de les Llengües Ameríndies*, a cura d'Ariadna Lluís i Vidal-Folch i Josep Cru Taveron, que recull les ponències de l'esmentada jornada, i *La província flotante. El exili argentí en Catalunya (1976-2006)*, de Silvína Inés Jensen, un treball de recerca de l'exili argentí des de la darrera dictadura militar, a través de les veus d'aquells que es van establir a Catalunya a mitjans dels anys setanta.

L'educació intercultural bilingüe a debat a Lleida

La situació de llengües minoritzades i la seva viabilitat a través de l'educació van ser motiu d'unes jornades del 20 al 22 de novembre. Els casos quítxua, aimarà, les diferents variants de llengües amazòniques, les maies o el català van ser analitzats, conjuntament amb les metodologies emprades per poder garantir un correcte accés a la llengua pròpia. Les jornades van estar organitzades pel Centre de Cooperació per al Desenvolupament Rural (CCDR), que compta amb el suport econòmic de l'ACCD.

Cultura solidària

Gandhi no va guanyar mai el premi Nobel de la Pau. En canvi Al Gore sí. Un dels guardonats més controvertits dels últims temps, sobretot observant la seva trajectòria anterior com a polític, s'ha convertit en la cara mediàtica del món ecologista. A més el seu guardó ha tapat l'altre ens científic reconegut amb el Nobel per la seva trajectòria contra el canvi climàtic, l'IPCC (el Panell Internacional contra el Canvi Climàtic). Al Gore amb el seu documental "An inconvenient truth" ha arribat al gran públic i, cal reconèixer-ho, ha tin-

gut un impacte que no havia tingut mai abans cap documental d'aquest estil. Per això, el 2007 ja es pot considerar plenament com l'any de la conscienciació dels riscos que corre el planeta. El canvi climàtic, és pertinent recordar-ho, a on té més incidència és als països del Sud, no tan sols per la seva climatologia particular, molt diferent del nostre clima temperat, sinó perquè també es troben en una situació de manca de recursos econòmics per afrontar els grans reptes que hauran de solventar arran d'aquest fenomen.

Una veritat incòmoda

Al Gore
Edicions 62

Persépolis

Una pel·lícula feta a partir d'un còmic autobiogràfic, on l'autora creix entre dos móns, sense estar ben bé en cap en concret. La realitat de l'Iran i de l'Occident d'avui és retratada amb ulls de dona, tot defugint dels tòpics, ja que la protagonista, l'autora, Marjane Satrapi, s'ha format com a persona a través de la voràgine històrica que ha viscut el país persa.

"El mirall sud-africà" al CCCB

Sud-àfrica va ser un símbol d'Àfrica i alhora del món. Una minoria d'origen europeu controlava tot el poder econòmic, social i polític enfront una majoria africana. Amb el beneplàcit del món occidental, aquest règim va durar diverses dècades. El racisme institucionalitzat va dominar aquest territori. Ara està erradicat allí, però arreu del planeta encara hi ha un fort racisme encobert present a tots els nivells.

www.josoclasolucio.com

El canvi climàtic no és una cosa aliena a cadascun dels ciutadans del planeta. A part de rebre'n en un futur pròxim les conseqüències, també en som la causa. Tothom consumeix recursos i, massa sovint, els malgasta. Una millora dels hàbits quotidians de tots nosaltres poden ajudar a pal·liar els efectes d'aquesta alteració atmosfèrica.

Ladenúnc!a

FOTO: FERRAN CIVIT I MARTÍ
LLOC: SENEGAL